

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Teze diplomové práce

**Dostupnost a kvalita dat vymezujících regionální
disparity mezi venkovskými obcemi
Královéhradeckého kraje**

Bc. Pavel Rampas

© 2015 ČZU v Praze

Souhrn

Diplomová práce se zabývá dostupností a kvalitou dat o obcích, díky kterým by šlo lépe porovnávat jednotlivé obce z důvodů přerozdělování veřejných zdrojů. V tomto případě se jedná o Program Obnovy Venkova Královéhradeckého kraje na období 2014 –2020, který nezohledňuje dostatečně disparity mezi obcemi. V první části práce je vysvětleno, co jsou to disparity, jak je možné na ně nahlížet a jak jsou vymezeny. Dále je zde popsán Program Obnovy Venkova Královéhradeckého kraje a stručně popsána jeho historie a právní úprava. V empirické části se práce bude zabývat jednotlivými údaji a jejich atributy, získanými jak z dostupných zdrojů studií dokumentů, tak z dotazníkového šetření. Výsledkem tohoto výzkumu pak jsou charakteristiky, které přesněji zohledňují disparity mezi obcemi. Analýzy jsou zpracované na základě veřejných zdrojů a na základě odpovědí na dotazníky, jehož respondenty budou vedoucí pracovníci obecních úřadů v Královéhradeckém kraji.

Klíčová slova: Kvalita dat, Program obnovy venkova, disparity

Cíl práce

Cílem této práce je zhodnocení dostupnosti vybraných dat o obcích v Královéhradeckém kraji z důvodu upravení podmínek a bodových hodnocení pro poskytování podpor z Programu obnovy venkova Královéhradeckého kraje v programovém období 2014 – 2020, které v současné době dostatečně nezohledňují regionální disparity mezi obcemi.

Metodika

V analytické části literární rešerše jsou popsány základní dokumenty zabývající se regionálním rozvojem a především rozvojem venkova. Je zde především ukázáno, jak je v těchto dokumentech přistupováno k regionálním disparitám (především u dokumentů vztažených ke Královéhradeckému kraji). Této analýze dokumentů bude předcházet teoreticky zaměřená literární rešerše s cílem zjistit, jak jsou nerovnosti a disparity pojímány v odborné literatuře, aby bylo možno konfrontovat toto pojetí se způsoby vymezení a prací s regionálními disparitami v dokumentech rozvoje venkova. Tak literární rešerše přispěje k určení, zda existuje soulad mezi aplikací vymezení regionálních disparit v dokumentech

rozvoje a teoretickým vymezením regionálních disparit. Ve druhé části literární rešerše bude popsána terminologie zkoumání údajů, jejich dostupnosti, získávání a posuzování.

Praktická část se již bude týkat vymezení charakteristik promítajících se do regionálních disparit a zjišťování dostupnosti adekvátních dat z různých informačních zdrojů, jako jsou Český statistický úřad, krajský úřad a obecní úřady. To bude dosaženo studiem dokumentů existujících a veřejně dostupných prostřednictvím internetu a dotazníkovým šetřením. Dotazníkové šetření bude zkoumat, nakolik jsou obce schopné a ochotné o sobě poskytovat informace a zda obce samotné určité typy informací samy sledují. Výsledkem této analýzy pak bude výčet ukazatelů, které nejlépe a zároveň nejspolehlivěji zobrazí disparity mezi obcemi.

Výsledky práce

V diplomové práci byly představeny disparity a rozdíly mezi obcemi, jak jsou definovány a jak jsou v různé literatuře měřeny. Tyto možnosti měření byly nadále definovány podmínkami pro kontrolu kvality dat, tedy přesností, včasností, kompletností, pochopitelností a srovnatelností.

Dále byl představen Program obnovy venkova Královéhradeckého kraje, z kolika se skládá dotačních titulů, na co je zaměřen, komu je určen, dle jakých kritérií se rozhoduje o doporučení či nedoporučení dotace a zejména proč byl výzkum zaměřen jen na první dva dotační tituly. Důvodem bylo, že na základě těchto dvou dotačních titulů přichází nejvíce žádostí a je též přidělováno větší množství finančních prostředků než ve zbytku programu. Kvůli tomuto dotačnímu programu bylo třeba prozkoumat možnosti měření disparit na úrovni jednotlivých obcí.

Tento teoretický výčet uzavřelo nastínění metodiky provedení dotazníkového výzkumu a internetového šetření. Po uvedení metodiky byly obě výzkumné metody rozebrány z empirického hlediska, u internetového šetření byly určeny zdroje a po průzkumu již byly rovnou vybrány některé ukazatele, na které se později ptaly otázky v dotazníkovém šetření.

U dotazníkového šetření byla určena výzkumná otázka a okruh respondentů. Výzkumná otázka se ptala: „Mají obecní úřady v KHK dostatek údajů k vymezení regionálních disparit?“ Respondenti v případě tohoto výzkumu byli vedoucí pracovníci

obecních úřadů v Královéhradeckém kraji a dotazník byl distribuován prostřednictvím Spolku pro obnovu venkova, který také sbíral odpovědi od úřadů, než je poslal k vyhodnocení.

V první části vlastní práce byla nejprve provedena analýza vah jednotlivých hodnotících kritérií, které byly použity v Programu obnovy venkova Královéhradeckého kraje pro srovnání vývoje v letech 2010 a 2013. Na tomto místě byla zaznamenána snaha o úpravu hodnotících kritérií. Některá kritéria byla vyřazena, u jiných byla opravena bodová hranice, ale dosáhlo se pouze toho, že z ukazatele, který žadatelům přinesl nejvíce bodů Počet obyvatel obce v roce 2010 se v roce 2013 stal tímto ukazatelem Připravenost akce, který znamená to, že žadatel podal žádost o podporu z Programu obnovy venkova včas, ale neříká už nic o obci či disparitách, které chce obec snížit.

Ve druhé části vlastní práce proběhlo vyhodnocení výsledků dotazníkového šetření. Svou odpověď do určeného termínu nakonec zaslalo 57 obecních úřadů. Hned z první části dotazníků, který se zabýval objekty vybavenosti, tedy v podstatě předmětu podpory prvního dotačního titulu, vyšlo najevo, že obce sice evidují náklady na údržbu a vytápění svých budov, ale že již nevědí, jak velké jejich budovy vlastně jsou. Zatímco údaje nákladů označily za snadno a rychle sehnatelné, údaje o budovách a např. ceně na vytápění jednoho m³ označily za velmi obtížně získatelné a jejich zjištění za časově nákladné, některé obce neměly ani představu o tom, jak dlouho by jim zajištění těchto údajů mohlo trvat.

Druhá část dotazníkového šetření je zaměřena na téma Infrastruktura a veřejné prostranství, což je pro změnu předmět podpory druhého dotačního titulu Programu obnovy venkova. Význam odpovědí v této části dotazníkového šetření byl v podstatě shodný s první částí. Obce opět evidují, kolik je stojí například údržba místních komunikací v zimních měsících, žádná z nich však už neevidovala jejich délku, což by měly podle vyhlášky č. 104/1997 Sb. I v tomto případě obce označily za snadné a nenáročné zajistit údaje o nákladech na údržbu komunikací, zatímco získání informací o jejich délce by bylo příliš obtížné a nevěděly, jak dlouho by jim trvalo.

Na otázku, jestli obec eviduje celkovou plochu veřejných prostranství v péči obce, odpověděl kladně pouze jeden respondent, zbytek respondentů odpověděl, že ne. Zato na otázku, kolik stojí obec ročně údržba těchto veřejných prostor, již všichni respondenti odpověděli kladně dle stejného scénáře jako u předchozích otázek.

Poslední otázka druhé části se zabývala zaměstnaností v obci, z níž vyplynulo, že obce jí též nesledují. Během tvorby této práce a sběru dotazníků se však ukázalo, že Český statistický úřad začal opět v Územně analytických podkladech zveřejňovat podíl nezaměstnaných osob za jednotlivé obce.

Z prvních dvou částí dotazníkového šetření lze usoudit, že obce za něco platí, ví kolik, ale už neví, za co platí. Zde vzniká jistý prostor pro korupci či prosté neefektivní hospodaření s veřejnými zdroji.

V poslední části dotazníkového šetření byly zjišťovány velikosti obce a vyhodnocovány vlivy populace obce na jejich možnosti evidence a zajišťování údajů. Z tohoto šetření vyplynulo, že nejlépe jsou na tom obce, které mají 101 až 250 obyvatel, následují obce s počtem obyvatel nad 1001, ale vzhledem k velikosti výzkumné skupiny není toto zjištění jednoznačně průkazné.

Obecní úřady, jak ukázal dotazníkový výzkum, mnohdy neevidují ani údaje, které by měly evidovat ze zákona, což byl prvotní předpoklad této práce, který byl potvrzen.

Použití některých ukazatelů by však mohlo být v budoucnu možné, a to za předpokladu, že se zlepší jejich dostupnost. Toto autor práce doporučuje realizovat zavedením nového dotačního titulu v Programu obnovy venkova, zaměřeného právě na pomoc s evidencí a získáváním údajů.

V tomto případě se jeví jako vhodné ukazatele pro měření disparit mezi obcemi, a zároveň jako hodnotící kritéria Programu obnovy venkova, ukazatele jako podíl nezaměstnaných osob, počet obyvatel, hustota obyvatelstva, a po zavedení podpory na získání těchto údajů např. délka místních komunikací a cena údržby za jednotku délky komunikace, zastavěný prostor budov v majetku obce a cena za údržbu na jednotku obestavěného prostoru, a plocha veřejného prostoru v péči obce a cena údržby na jednotky této plochy.

Vybrané literární zdroje

ABRHAM, J., Rural development and regional disparities of the new EU Member States, *Agricultural economics-Zemědělská ekonomika*, 2011, Vol. 57 issue: 6, s: 288-296.

DISMAN, M., Jak se vyrábí sociologická znalost. Praha: Karolinum, 1993, ISBN 80-7184-141-2

HOLDA, D., Rozbor operacionalizace při výzkumu hodnotových orientací mládeže, *Sociologický časopis*, 1973, Vol. 9, s: 60-70

CHRÁSTKA, M., Metody pedagogického výzkumu, Praha: Grada, 2007, ISBN 978-80-247-1369-4

KOVACS, T., Different Disparities between the Hungarian Urban and Rural Areas during the New Capitalism. *EASTERN EUROPEAN COUNTRYSIDE*, 2008, Vol: 14, s: 43-59

MAIER, K., Udržitelný rozvoj území, Praha: Grada Publishing, 2007, ISBN 978-80-247-4198-7

OECD, Governing Regional Development Policy: The use of performance indicators, Paříž: OECD Publishing, 2009, ISBN 978-92-64-05628-2

OLSON, J., Data quality: The accuracy dimension, San Francisco: Morgan Kaufmann Publishers, 2003, ISBN 978-1-55860-891-7

PUNCH, K., Základy kvantitativního šetření. Praha: Portál, 2008, ISBN 978-80-7367-381-9

SARACENO, Elena, Disparity and Diversity: Their Use in EU Rural Policies, *Sociologia Ruralis*, 2013, vol. 53, issue 3, s. 331-348. DOI: 10.1111/soru.12017.

SPELLERBERG, A. a kol., Quality of life in rural areas: Processes of divergence and convergence, *SOCIAL INDICATORS RESEARCH*, 2007, Volume: 83, Issue: 2, s: 283-307

THOMAS a kol., Data quality and Record Linkage Techniques, New York: Springer Science+Business Media, 2007, ISBN 978-0-387-69502-0

ZIKMUND, W., BABIN, B., Essentials of marketing research, Pátá edice, South-Western: Cengage Learning, 2013, ISBN 978-1-133-19064-6